షట్కర్మయుక్తా

పండిత శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు

౧

"ఏం చేస్తున్నావు?"

"ఏం?"

"కాస్త సున్నం కావాలి."

"దొడ్లో కుండలో వుంది కాదూ?"

"నా కా సంగతి తెలుసును. కాస్త తెచ్చి పెట్టమన్న మాట."

"నే నిప్పుడు కుండ ముట్టుకో నన్న మాట కాదూ?"

"ఏమీ?"

"మడి కట్టుకున్నాను."

"ఎందుకూ?"

"దాసీదానికి అంట్లు పడెయ్యాలి."

"తరవాతా?"

"పొయ్యి అంటుకోవాలి."

"ఆ తరవాతా."

"వంటిల్లు అలకాలి"

"అలికి?"

"ముగ్గు—"

"పెట్టి?"

"నడే. నీళ్లు పోసుకోవాలి."

"పోసుకుని?"

"ఎసరు—"

"పెట్టి?"

"కుంభం వుడకెయ్యాలి కాదూ మరీ? ఏది తప్పినా అది తప్పదు మనకి. మూడు పూట్లా ఆరగింపయితే గాని తిరువీథులు వేం చెయ్యడానికి స్వామికి శక్తి వుండొద్దూ?"

"........"

"నేను వెడుతున్నాను మరి. అచ్చాలు కనిపెట్టుకుంది."

"కాస్త సున్నం కావాలంటే అంత దండకం విడెయ్యడం యెందుకూ?"

"వాకిట్లో అడుగు దొడ్లోకి వేస్తే సున్నం వచ్చేదానికి నా దండకాన్ని మీ రింత సాగ తియ్యడం యెందుకూ?"

"........"

"పొద్దెక్కి పోతోంది. మీ కేం, చెప్తారు కబుర్లు. సున్నం కావటమో, అక్కర్లేక పోవడమో తేల్చుకుంటే తలుపు వేసుకోవాలి."

"ఇంకా బారెడు పొద్దైనా యెక్కలేదు కదా, అప్పుడే మడేం నీకూ?"

"ఇంకా మొగమేనా కడుక్కోలేదు కదా అప్పుడే సున్నమేం మీకూ?"

"నా సున్నాని కివాళ కొత్తా యేమిటి?"

"నా మడికి మాత్రం కొత్తా యేమిటి?"

"..................."

"తొరగా తెమల్చాలి. రెప్ప వెయ్యకుండా చూస్తూ కూచుంటే కాదు."

"వంకి జవాటులు చెబితే మాత్రం అవుతుందాయేమిటి? సున్నం పట్టుకురా ముందు."

"కూచోండి ఆలాగేను."

"వెడతావు కాదూ? సున్నం తేవూ?"

"లేవరు కాదూ? సున్నం తెచ్చుకోరూ?"

"ఇదిగో చూడూ, తీరా కూచున్నాను."

"ఇదిగోవినండీ, తీరామడికట్టుకున్నాను."

"చెప్పిన మాట వినవు కాదూ?"

"వినీ మాట చెప్పరు కాదూ?"

"................"

"................"

"నకే వెళ్లు."

"పోనీ కూచోండి."

"నా అవసరం రాకపోతే చూస్తాను కానియ్యి."

"నా పని లేకపోతే మాట్లాడతాను పోనియ్యండి."

"................"

"ఉ! పోసుకోటు కభుర్లు నాచేత కాదు. పట్టీకోసమే కదా యీరాయన మంటాను?"

"........"

"సావకాశంగా చూసుకోండి."

"........"

"........"

"వెళ్లిపోయింది. దీనిచేత సున్నం తెప్పించలేకపోయాను...... మొదటే నేను తెచ్చుకుంటే యీపాటికి మూలపిల్లి దాటుదును."

౨

"వో మా టింటోకి రావాలి."

"........"

"మిమ్మల్నే."

"........"

"వినపడదూ?"

"ఏం?"

"తొరగా వస్తే చద్దన్నం పెడతాను. లేకపోతే నావల్ల కాదు."

"అంటే?"

"ఆలస్యం చేస్తే మీరు పెట్టుకోవాలి."

"ఇంతకంటే అదే నయం. వెళ్లి నీపని నువ్వు చూసుకో."

"కంచం కూడా మీరే కడిగేస్తారాయేమిటండీ?"

"అదేమిటి?"

"పొయిలో నిప్పు పడేశాను. అది రాజిందంటే నీళ్లు పోసుకుని మడి కట్టుకుంటాను. ఇక చద్దికుండ ముట్టుకోను. కంచం కేసి చూడనేనా చూడనూ."

"పోనీ, మధ్యాహ్నం కడుగుదువు గాని లే నువ్వు."

"అంతే గాని మీ రిష్ట డన్నానికి లేవరన్న మాట."

"................"

"లోకంలో తీరి కూచుని అన్నానికి పొద్దు పోగొట్టుకోవడం యెక్కడా చూడలేదమ్మా, యిదేం సడసమో కానీ."

"................"

"భూమ్మీద మాఅమ్మా, మాపిన్నీ—ఇద్దరే పెట్టిపుట్టారు."

"ఎంచేతో?"

"మా పిన్ని అల్లుడు అనాచారం కలిసి పోతుం దేమో అని మా రత్తిని కూచోపెట్టి స్వయంగా వండుకు-టాడు అన్నం. మా అమ్మ పెద్దల్లుడు కభుర్లు మించిపోతా యని పొద్దెక్కే దాకా కూచుని అన్నం తిన్న కంచం స్వయంగానే కడిగేసుకుం—"

"నోరు ముయ్యి."

"నాది మడిబట్టండీ."

"టాట్!"

"అబ్బో! దర్దుఫారానికే యింత యింగ్లీషయితే బి. యే. అయితే యిక భూమే కన పడకపోవునేమో?"

"........"

"........"

"గిల్లి కజ్జా పెడుతుంది భడవ. నాలుగు వాయిస్తే బుద్ధి వచ్చును; గాని—అయినా—యికముందు ప్రతీ పనీ సకాలంలో స్వయంగా చేసేసుకునీపద్ధతి ఆలోచించుకోవాలి."

౩

"ఏమిటి వంట యివాళ?"

"అన్నం వార్చాను."

"ఆధారం యేమిటని అడుగుతున్నాను."

"మూడు సోలల గిన్ని."

"........"

"దాని కేమో పొయ్యి."

"........"

"దానికి పుడకలూ, పిడకలూనూ."

"................"

"దానికి అగ్గిపెట్టి."

"మాట్లాడితే గరిగమ్మ వాటం, సిగ్గు లేక పోతే సరి."

"సిగ్గెందు కుండాలీ నాకూ? మీరు తెచ్చిన కూర్లన్నీ కుళ్లిపోతున్నా యనా?"

"అచ్చాలిని పంపమన్నాను కాదూ సంతకి?"

"నేను మిమ్మల్ని వెళ్లమన లేదూ?"

"అదై తేం?"

"మీరై తే యేమి?"

"సంతలోనుంచి కూరలు నేను మోసుకు రానా?"

"పొయి దగ్గిర కూచుని వంట నేను స్వయంగా చెయ్యనా?"

"................"

"మీరు వీధిలో చీట్లపేకా, నే నింట్లో గవ్వలూ ఆడుతూ కూచుంటే యెంత దర్జాగా వుంటుందో యెప్పు డేనా ఆలోచించారా?"

"మాట్లాడిస్తే నువ్వు హద్దులో వుండవు. ఛీ."

"వెళ్లిపోతా రేమండీ?"

౪

"వంట అయింది."

"మా ఆట కూడా అయిపోయిందన్న మాటే. ఇక రెండెత్తుల్లో విస్సిగాడిఆట కట్టూ. నువ్వు వద్దనప్రయత్నంలో వుండవచ్చు."

* * * *

"వంట అయింది."

"అయిందా? వొస్తున్నాను. వొక్క క్షణం— యీ వెధవ గుర్రం అడ్డు వచ్చింది; గాని లేకపోతే యీ పాటికి సగంభోజనమైపోయివుండును."

* * * *

"వంట అయింది."

"వొక్క పదనిమిషాలు వోపిక పట్టు. ఈ లోపుగా నాకు కంగారు పుట్టించకు. వీడి ఆట యీమాటు తప్పకుండా కట్టితీరాలి."

* * * *

"వంట అయింది."

"వేపుకుని తినేస్తున్నావేమిటి, మంచి రసకందాయపట్టులో వచ్చి? కాస్సేపు వూరుకోలేవూ? ఇప్పుడేనా చద్దన్నం తిన్నానూ?"

* * * *

౫

"వడ్డించవచ్చు."

"దక్కమాలిన భోజనం యెప్పుడూ వుండేదే. ఈమాత్రం మహాభాగ్యానికి ఆట కట్టిపెట్టుకుని వచ్చారా యేమిటి పాపం?"

"........"

"మీ రిలా రావడంచేత విస్సన్న చిన్నపుచ్చుకున్నాడో యేమిటో. తొరగా వెళ్లి పిలుచుకు రండి."

"........"

"మీకోసమే చెబితే అలా తళుకుబెళుకులన్నీ చూపిస్తారేమిటండీ చూపుల్లోనూ?"

"వడ్డించమంటే యీ వుపన్యాసం యేమిటీ?"

"నుంచున్న పళంగానే వడ్డించాలి కాబోలు. అవునా? అంత తొందరగా వుందా?"

"తీరి కూచుని పొద్దు పోగొట్టుకోవడం యెందుకూ?"

"పోయిన పొద్దెలాగా పోయింది. ఇంకో ఆట—"

"ప్రాణాలు కొరికి తిన్యాక నన్నిలా బతకనివ్వు. విస్తట్లో నాలుగు మెతుకులు పడేశావంటే నువ్విక కాశీ వెళ్లక్కర్లేదు."

"మీ మాటో మరీ?"

౬

"నీళ్లు పోసుకోరా యేమిటి?"

"శీతాకాలంలో రోజూ పోసుకోకపోతే మునిగిపోదులే."

"అక్కడికి నిన్న పోసుకున్నట్టు."

"రేపు తప్పకుండా పోసుకుంటాను, నీళ్లు కాచు."

"అయితే నీళ్ల పొయిలో నిప్పేసి వస్తాను, వొక్క క్షణం కూచోండి పీటమీద."

* * * *

"పప్పేదీ?"

"కూరలో వుంది చూసుకోండి."

"దేని కది వేరే వండకూడదూ?"

"ఆరాద్ధాంత సిద్ధాంతా లన్నీ యిందా కానే అయిపోయాయి. ఇక వండింది నేను వడ్డించడమూ, వడ్డించింది మీరు తినడమూ నే తరవాయి."

*   *   *   *

"అబ్బా! పెరుగు పులుపు రొద్దూ నాలిక చిల్లడిపోతోంది."

"నిన్న చప్పగా వుం దని వంకలు పెట్టారు కాదూ మరీ?"

"కమ్మగా వుండీలాగ తోడు పెట్ట కూడదూ?"

"చప్పనకి ప్రతిమాట పుల్లన కాని కమ్మన కాదు."

౭

"ఎక్కడికో ప్రయాణం?"

"ఏం?"

"ప నుంది."

"ప దేనా పురమాయిస్తావా యేమిటి?"

"పాలమూరు వెళ్లి ముక్తాధాన్యం పట్టించుకు రావాలి."

"చంపేశావు."

"వచ్చాక చీట్లో, చదరంగమో ఆడితే సరీ, మళ్లీ బతకవచ్చు."

"........"

"ఇవాళ తప్పదు మీ కిది."

"........"

"వెళ్లి తీరాలి."

"........"

"ఈ నెల్లాళ్లూ కష్టపడితిరా పవిపుట్ల ధాన్యమూ, అయిదువందల రూపాయలూ చేతికి వస్తాయి. మళ్లీ సంవత్సరందాకా మీకు స్వేచ్ఛ. అదృష్టజాతకం. పెట్టి పుట్టారు. వుందనా, లే దనా?"

"........"

"కొత్త శిస్తులు వస్తే గాని యిక అమావాస్య వెళ్లదు. యాభై రూపాయలికి పైగా మీ పాగాకే తగలేసింది."

"అన్నట్టు పాగాకు అయిపోయింది. ఇవాళ వొక రూపాయ యివ్వాలి."

"ముందు పాలమూరు వెళ్లి వచ్చి తరవాత అడగడం."

"రైతు లిప్పుడు కనపడతారా?"

"ఏం కనపడకా?"

"పొలాలు వెళ్లరూ?"

"మీరూ పొలాలే వెళ్లండి. వద్దన్నవా రెవరు?"

"........"

"చెయ్యి చాపనక్కర్లేదు. ఇస్తా నంటే నే నివ్వడమే. అయితే తొరగా వెడితే నే రూపాయి. ఆలస్యం చేస్తే అర్ధరూపాయే. వెడుతూ వెడుతూ యెక్కడేనా చీట్లు ముట్టుకున్నా రంటే మాత్రం పావలే. తెలిసిందా?"

౮

"దిక్కుమాలిన శిస్తులు గానీ—"

"అదేం కర్మ మండీ?"

“వడగొట్టేసింది.”

“చలిచేత. కదూ?”

“చచ్చి వస్తే—”

“ఎలా వచ్చారండీ పాపం?”

“........”

“మీ ఆపసోపాల కేం గాని వసూళ్లే మాత్రమో చెబుదురూ.”

“కసిన్ని మంచినీళ్లేనాయిస్తూముందూ.”

“ఏనా అంటే?”

“ఇలాం టప్పుడేనా కాస్త కాఫీ చేసి యివ్వగూడదూ?”

“కాస్త మినపరొట్టి కూడా చేసిపెట్టనా?”

*   *   *   *

“నా కక్కర్లేదు.”

“ఏం?”

“ఇందాకానే పులుపు చిచ్చుగా వుంది. ఈపాటికి బురబుర మొత్తే వుంటుంది.”

“అయినా కాస్త పుచ్చుకు చూడండి.”

“ఉప్పు వేసి తెచ్చావా యేమిటి?”

“అబ్బే.”

“మరేం చేశావూ?”

“నిమ్మకాయ పిడిచాను.”

*   *   *   *

“మూడు బొత్తులు. డబ్భయి అయిదు రూపాయలు.”

“........”

“ఇది నూరురూపాయల నోటూ.”

“........”

“ఇది యాభై”

“........”

“ఇవి నాలుగు పదులు.”

“........”

“మూ డైదులు.”

“........”

“రెండువందల యెనభై రూపాయ లన్న మాట. ఏబాప తిది?”

“ఇది అరటితోట శిస్తు. చెరుకుతోట శిస్తు అమావాస్య వెళ్లాక వస్తుంది.”

“ధాన్యమో?”

“తెల్లారేటప్పటికి వస్తాయి బళ్లు.”

“రూపాయ వెనక్కి తీశారెందుకూ?”

“ఇందాకా—”

“ఇలా యివ్వండి చెబుతాను.”

“................”

“ఇవ్వండి ముందు.”

“నా చేతిలో నుంచి నీచేతిలోకీ, నీ చేతిలోనుంచి నా చేతిలోకీ—ఎందుకూ యీ గుంట తిరుగుళ్లూ?”

“మాట్లాడ వద్దు. ఇవ్వండి.”

“................”

“ఇప్పు డాలస్యం చేసినా యిందాకటి మాటే.”

“అబ్బా! చంపుతావు నువ్వు. మరి పుచ్చుకో.”

“ఇదిగో పట్టుకు వెళ్లండి.”

"దాని సిగ్గోసిన పట్టుదల. నీ చేత్తో యివ్వాలనీ."

"నా చేత్తో కాకపోతే—? చేతిలోది చేతిలోంచే యెగరేద్దా మనుకున్నారు కామోసు పాపం. దిగండి గుర్రం."

౬

"మిమ్మల్ని దయ తలచ కూడ దండీ."

"ఏం అపరాధం చేశానూ?"

"వూ రంతా తిరిగితే గాని దొరికేదే కాదుట."

"ఎందుకోసము?"

"అవునా కాదా?"

"ఇవాళ బరిసావిట్లో వేశారు మకాం కుర్రా ళ్లంతానూ."

"ఇప్పుడు రావడానికి వీ ల్లే దని కూడా అన్నారుట కాదూ?"

"అన్న మాట నిజమే. కానీ—"

"ఇక కానీ యెందుకూ? వెళ్లండి పాపం. ఎంత కష్టంగా వుందో యింటికి రావడం అంటే మీకు."

"ఇంతకీ ప నేమిటో చెప్పావు కాదు".

"చెబితే మాత్రం వస్తుందా యేమిటి యింతకంటే సరసం?"

"................!"

"ఎండపడి రావడమే కాకుండా నోరు చేసుకుని అడిగారు కూడానూ అని—వొక్క తునా మేనా యిల్లు పట్ట రమ్మా, యేం పాపమో కానీ!"

"................"

"పోనీ అని చేసి యిస్తే మాత్రం? మళ్లీ యెప్ప టాటే. చెయ్యి కడుక్కోవడం తరవాయి."

"ఏమేనా ఫలహారం తయారు చేశావా యేమిటోయ్!"

"ఫలహారం కాదు, బండలు."

"ఏదీ తొరగా పట్టుకురా."

"అవశల మించిపోతోందా యేమిటి ?"

"మించి పోతోందా అంటే వాయువేగ మనోవేగాలమీదే. మహా నిక్కచ్చిగా నడు స్తోంది దశావతారీ. అసలు రావడానికే మన స్సు వొప్పింది కాదు. ఇక నువ్వు తరవాయి అట్టేపెట్ట వని—"

"మీ కివ్వకుండా అంతా మింగేస్తా ననుకున్నారా యేమిటండీ?"

"........"

"........"

"కాఫీ చేశావా? దీనికి సాయం రెండు పకోడీలు కూడా వుంటేనా?"

"నో రూరుతోందా?"

"మెల్లిగా అడుగుతున్నావా ?"

"తింటూన్నట్టే వుంది కామోసు."

"వొక్క దెబ్బని."

"ఇక చెయ్యడం యెందుకూ పని ఏడీ?"

* * * *

"పోనీ వెళ్లండి నా కేం?"

"ఇంకా యేవో తరవాయి అట్టే పెట్టావా?"

"వెళ్లండి."

"వెళ్లను. రా మరి."

"మీ రిక్కడ ఆలస్యం చేశా రంటే వాళ్లు గెంటేస్తారు సుమండీ."

"వాళ్ల మొహం! నా సరదా కోసం నేను వెడతాను కానీ—వోహో! అదా? తాంబూలదానంబు తప్పక—"

"ఆడా మొగా భేదం తెలియదా యేమి టండీ మీకూ?"

"పద్యం దిద్దెయ్యనూ? అలాగే వుండ నిస్తా ననుకున్నావా? ఛా! తమలపాకులు కావివి. వెన్నాకులు."

"......పోకచెక్క లేమిటో?"

"కలకండ పలుకులే. అయితే తాంబూలం తరవాత యేమిటో జ్ఞాపకం వుందా?..."

"దీని తరవాత యేమిటో మెరుగుదురా?........"

"అంతే, అంతే. ముక్తాయింపు బులబులాగ్గా తేలిపోవాలి గానీ—మరి సెలవ్రా."

"దీల్లో మాత్రం పండితులే — ఇదిగో! దీపాలు పెట్టేటప్పటికి రావాలి యింటికి."

౧౦

"అన్నకాడికి ఆలస్యం అయినట్టా లేనట్టా? అరిగో, గుడిదగ్గర మనుష్యులు కన పడుతూనే వున్నారు. వేళ తప్పలేదు. అయితే దీపాలు పెట్టడం అంటే పొద్దు గూకడమా? చీకటి పడడమా?........అట్నుంచి నరుక్కువద్దాం......"

"................"

"వినపడలేదు. మళ్లీ........"

"................"

"చిటపటచినుకులు దుప్పటి—"

"................"

"ఇదిగో. ఇక్కడ యింతసేపు నుంచో పెట్టి ఆలస్యం అయిం దని పేచీ పెడితే నేను వొప్పుకోను."

"రేచీక టేనా పెట్టాడు కా దమ్మా దేముడూ."

"నా కళ్లు పోవా లని వుందా?"

"నే నడిలిపోయి మంచం పట్టా లని వుందా?"

"ఇంతట్లోకే?"

"ఇంకా స్త పొద్దరాడే వస్తే యేం?"

"రేపణ్నుంచి సరిగ్గా వస్తాను రిష్టువాచీ కొని ఇయ్యి మరి."

"రిష్టువాచీలు అమ్మేవాళ్లు బుద్ధికూడా అమ్ముతారా?"

౧౧

"ఆకు ల్లేవు."

"కంచం పెట్టు."

"చీకట్లో నేను కడగలేను బాబూ."

"నాకు మాత్రం చీకటి కాదూ ఆకులు కొయ్యడానికీ?"

"మరి పగలంతా యేం చేశారూ?"

"ఇప్పుడు చెప్పిన మాట నువ్వప్పుడే యెందుకు చెప్పావు కాదూ?"

"ఇంట్లో యేం వుందో యేం లేదో కాస్త చూసుకోనక్కర్లేదూ మీరూ?"

"నువ్వు చెప్పింది తేవడమే నా పూచీ."

"అయితే ఆకు లుంటేనే వడ్డించడం నా పూచీ."

* * * *

"కూర లే దన్న మాట."

"ఇది కొబ్బరికాయ పచ్చడండీ."

"చారు కాచావా?"

"మిరియా లయిపోయాయి."

"మజ్జిగేనా పోగిచావా?"

"మీరు పాలు తెచ్చారా?"

"అయితే పొడిపిడచలు మింగ మంటావా?"

"పోనీ పప్పుపులుసుతో తడుపుకోండి."

* * * *

"నెయ్యి బాగా కాగలేదు."

"రేపణ్నుంచి మీ మట్టుకు బజారు నెయ్యి తెప్పించుతాను లెండి."

* * * *

"ఇది మజ్జిగా పానకమా?"

"అదీ కాదు యిదీ కాదూ."

"మ రేమిటీ?"

"మాంకం."

"అంటే?"

"రెండూ కలిశా యన్న మాట."

"ఎవ రేనా మజ్జిగలో పంచదార వేసుకుంటారా?"

"ఎవ రేనా నిక్షేపం లాంటి పెరుక్కి ఇలాగ వంకలు పన్నుతారా?"

"ఏం?"

"ఏ మంటే? ఎప్పు డేనా యింటి మజ్జిగ తాగిన పాపాన్ని పోతేనా?"

* * * *

"ఇక లేవ మంటావా?"

"ఇంకా కూచో మని మాత్రం అన్నానా యేమిటి నేను?"

౧౨

"అదృష్టవంతు డైన మొగాడికి, భోజనం చేసి లేచాటప్పటికే తమలపాకుల చిలక లందించే పెళ్లాం దొరుకుతుంది."

"పెట్టి పుట్టిన ఆడదానికి తినతోటే తాంబూలం వేసుకునే మొగుడు దొరుకుతాడు."

* * * *

"పక్క దులుపుతావా?"

"అప్పుడే తొక్కేశారా యేమిటండీ?"

* * * *

"కళ్లు మూసుకుపోతున్నాయి."

"అంత అతిశయం అయితే యెలాగండీ?"

౧౩

"చలి వొణికించేస్తోంది."

"శాలువమీద బూర్నీసు కూడా కప్పనా యేమిటి?"

"అలా పోయేది కాదిది."

"కుంపటి యెత్తుతా నుండండి."

"................."

"................."

"పోనీ నా కొక్కడి కేనా యేమిటి?"

"ఆమాటమీద నిలవండి."